Datum

20 mei 2025

Onderwerp	Aantal bijlagen
Koersnota Afval en Grondstoffen 2030	1

Wat adviseert het college te besluiten?
De Koersnota Afval en Grondstoffen 2030 vast te stellen.

Wat is de aanleiding voor dit advies?
De koers van afvalbeleid verandert. Tot voor kort hadden we als landelijke doelstelling de hoeveelheid restafval per inwoner terug te brengen tot 100 kg per jaar. Daar zijn we in Oss goed mee op weg gegaan door inzet van de kleine restafvalcontainer voor iedereen en 'Afval scheiden loont': minder vaak restafval aanbieden levert geld op. We komen tot ca. 163 kg restafval, maar verdere verbeteringen bereiken we met dit afvalbeleid niet meer en de kosten blijven stijgen.
Deze koers naar vermindering van de hoeveelheid restafval wordt nu verlaten. Op weg naar een circulaire economie in 2050 wordt Europees en nationaal een omslag in denken gemaakt van afval naar grondstoffen. Grondstoffen worden schaarser, kostbaarder en veel grondstoffen verdwijnen in het huishoudelijk restafval en worden verbrand. Daarnaast wordt niet alles wat we gescheiden inzamelen ook daadwerkelijk gerecycled. Dit komt omdat er vervuiling in zit of omdat het gescheiden afval (nog) niet of niet oneindig gerecycled kan worden. Een deel wordt daardoor alsnog na scheiding verbrand.
Vanuit Europa ligt er daarom een nieuwe norm: in 2035 moet 65% van al ons afval gerecycled worden. Het nieuwe landelijke doel is om in 2030 minimaal 60% van het huishoudelijk afval daadwerkelijk te recyclen. Gemeenten moeten hierdoor hun focus verleggen van 'verminderen

hoeveelheid restafval' naar 'meer en schonere grondstoffen en daarmee meer recycling' en hun afvalbeleid hierop aanpassen. Ook gemeente Oss heeft deze omslag gemaakt en brengt met deze Koersnota Afval en Grondstoffen 2030 haar afval- en grondstoffenbeleid in lijn met de nieuwe focus.

Doorlopen proces

Om tot een nieuwe koers voor het huishoudelijk afval richting 2030 te komen, hebben we onder andere gekeken naar:

- Kaders, zoals wet- en regelgeving, die van belang zijn voor nieuw afvalbeleid en welke ambities en uitgangspunten daarbij horen.
- Ontwikkelingen en trends.
- Bevindingen en inzichten, gebaseerd op evaluaties van de huidige afvalaanpak periode 2021-2025.
- Uitkomsten en aanbevelingen uit de in 2024 gehouden afvalenquête (inwonersparticipatie).

Op basis hiervan hebben we, via twee opinienota's, ambities en uitgangspunten waarop de nieuwe koers zich moet gaan richten, voorgelegd aan de opiniecommissie Ruimte.
De opiniecommissie was akkoord met de voorgestelde ambities en uitgangspunten en er zijn op verzoek van de opiniecommissie extra uitgangspunten toegevoegd voor communicatie, educatie en handhaving.
Ook sprak de opiniecommissie zich uit over welke van de vier voorgestelde scenario's voor afvalaanpak het beste past bij het maken van de ommezwaai van 'minder kilo's restafval' naar 'meer en schonere grondstoffen'. De voorkeur van de opiniecommissie ging uit naar scenario 2 en 4. Scenario 2 houdt in:

- afschaffen 'belonen' (teruggave deel afvalstoffenheffing in het kader van 'Afval scheiden loont');
- invoering van een afvalstoffenheffing voor een één- en meerpersoonshuishouden;
- vierwekelijks inzamelen van restafval of maximaal 10 stortingen per maand in de ondergrondse restafvalcontainer (huishoudens van 6 of meer personen kunnen kiezen voor een 240 liter restafvalcontainer).

Scenario 4 houdt in: nascheiding van het restafval bij hoogbouw, zodra dit mogelijk is (waarschijnlijk vanaf 2028). Uit dit restafval wordt dan het PMD en Gfe-afval gehaald.
Daarnaast sprak de opiniecommissie haar voorkeur uit ten aanzien van maatregelen op het duurzaamheidsplein en in de service, ook als deze een (forse) verhoging van de kosten betekenen. Hierbij ging het om mogelijkheden als 'gratis storten' en het al dan niet meer continueren van gratis services als snoeihout ophalen en PMD-zakken verstrekken. Belangrijk

uitgangspunt hierbij was dat de keuzes aansluiten bij de gekozen ambities en uitgangspunten en kostenbeheersing. De voorkeur van de opiniecommissie ging uit naar:

- meer service:
  - 2 x gratis storten grof huishoudelijk afval per jaar;
  - toepassen pasjessysteem in combinatie met weegbrug.
- Gratis afvalstromen:
  - aanpassen routing op het duurzaamheidsplein. Hierbij een route voor 'gratis stromen' en een route voor 'betaalde stromen'.
  - Afbouwen/stoppen gratis services: snoeihout alleen in het snoeiseizoen gratis ophalen en buiten het snoeiseizoen hiervoor kosten te rekenen.

De bovengenoemde uitkomsten van de bespreking van beide opinienota's zijn uitgewerkt in de Koersnota Afval en Grondstoffen 2030.

Nieuwe koers en aanpak

Gemeente Oss heeft de ambitie om in 2050 een volledig circulaire gemeente te zijn. In een circulaire gemeente gooien we niets meer weg door hergebruik en het omzetten naar nieuwe grondstoffen. Op weg hiernaartoe produceren we minder afval, stimuleren we meer hergebruik en verspillen we minder grondstoffen.
Goede afvalscheiding door huishoudens is essentieel voor hoogwaardige recycling en is daarmee één van de schakels om een circulaire economie te bereiken. De Koersnota Afval en Grondstoffen 2030 draagt bij aan de circulaire doelstellingen en is gericht op het bevorderen van meer en kwalitatief goede afvalscheiding door huishoudens, minder afval en een schoner Oss.

Ambities en uitgangspunten nieuwe koers

De ambities van de Koers Afval en Grondstoffen 2030 zijn:

1. *Efficiënt, effectief, toegankelijk en betaalbaar.*
   Een optimale inzameling die bijdraagt aan zo goed mogelijk scheiden en het verhogen van de zuiverheid van de gescheiden grondstoffen op een wijze die voor iedereen toegankelijk en betaalbaar is. Dit helpt om beter te recyclen en leidt tot meer en hoogwaardiger hergebruik van grondstoffen.
2. *Impact op circulariteit.*
   In 2030 wordt minimaal 60% van het huishoudelijk afval daadwerkelijk gerecycled (niet alles wat we nu gescheiden inzamelen kan namelijk worden gerecycled en een deel wordt alsnog verbrand). Dit doen we door zowel op het Duurzaamheidsplein als

in de afvalinzameling het goed scheiden van grondstofstromen zoveel mogelijk te stimuleren

3. *Focus op bronscheiding, nascheiding waar nodig.*
   We zetten in op afval scheiden aan de bron daar waar dat kan en bijdraagt aan de kwaliteit van de gescheiden grondstoffen. En nascheiding waar dat nodig is en/of leidt tot meer zuivere grondstoffen of betere kwaliteit.
4. *Afvalpreventie en bewustwording*.
   We zetten een stap richting circulariteit door meer in te zetten op afvalpreventie. Dit doen we onder andere door:
   - het voorkomen van afkeur van gescheiden grondstoffen en het ontstaan van afval;
   - meer aandacht (o.a. via communicatie, educatie) te besteden aan afvalpreventie en hergebruik, het nut van afvalscheiding en de gevolgen van niet zuivere grondstoffen.
5. *Met draagvlak*.
   Een efficiënt en gedragen inzamelsysteem dat inwoners blijft stimuleren om bij te dragen aan een kwalitatief goede afvalscheiding. We streven hierbij naar een score van minimaal 7,5 voor de mate van tevredenheid over onze afvalinzameling (is nu 7,3).

Uitgangspunten voor de koers en uitvoering zijn:

1. *Schone leefomgeving*

We zetten in op een schonere leefomgeving. De nieuwe koers moet negatieve neveneffecten als bijzet en dump verminderen en zoveel mogelijk voorkomen. Inwoners ergeren zich hieraan. Het opruimen en verwerken hiervan brengt extra kosten met zich mee, die via de afvalstoffenheffing aan alle huishoudens worden doorbelast.

2. *Simpel*

Afval goed scheiden moet niet ingewikkeld zijn en moet aansluiten bij onze inwoners. ‘Herkenbaarheid’ en ‘gemak’ spelen hierbij een belangrijke rol.

3. *Kostenbeheersing*

Het waarborgen van een betaalbare afvalinzameling en -verwerking, zowel nu als in de toekomst, is van groot belang. Bij het realiseren van onze ambities houden we zorgvuldig rekening met wat onze inwoners kunnen dragen.

4. *De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend*

De kosten voor het huishoudelijk afvalbeheer worden gedekt door middel van de afvalstoffenheffing. Deze dekt de directe kosten, zoals inzameling en verwerken van huishoudelijk afval en indirecte kosten, zoals ICT, inning, overhead.

5. *Kwijtschelding via afvalstoffenheffing*

Kwijtscheldingen worden verrekend in de Afvalstoffenheffing. De kwijtscheldingsregeling wordt volledig gedekt door de afvalstoffenheffing.

6. *Bevorderen kennis over afval en afvalscheiding*

We zetten in op het verbeteren van de kennis over afval en afvalscheiding. Dit doen we via educatie, communicatie, voorlichting en campagnes. We moedigen hergebruik, reparatie en preventie aan met duidelijke communicatie en zijn daarbij een betrouwbare afzender van nut en noodzaak van afvalscheiding. We geven eerlijke voorlichting en werken samen met partnerorganisaties in landelijke bewustwordingscampagnes. We ontwikkelen hiervoor een communicatieplan.

7. *Handhaving en preventie*

Met focus op een schonere leefomgeving zetten we meer in op handhaving. Ongewenst afvalgedrag wordt zoveel mogelijk voorkomen en waar nodig adequaat aangepakt. Hiervoor ontwikkelen we een aanpak van bijplaatsingen en dumpingen.

Wat verandert er/ Wat gaan we ervoor doen?

Met de volgende wijzigingen, maatregelen en acties geven we uitvoering aan de Koers Afval en Grondstoffen 2030:

1. Afschaffen ‘belonen’ in het kader van ‘Afval scheiden loont’ met ingang van 1 januari 2026 (teruggave deel afvalstoffenheffing).
2. Invoering afvalstoffenheffing voor een één- en meerpersoonshuishouden.
3. Vierwekelijks inzamelen van restafval of maximaal 10 stortingen per maand in de ondergrondse restafvalcontainer. Huishoudens van 6 of meer personen kunnen kiezen voor een 240 liter restafvalcontainer.
4. Nascheiding van het restafval bij hoogbouw vanaf 1 februari 2028. Uit dit restafval wordt het PMD-afval en, zodra mogelijk, ook het Gfe-afval en luiers gescheiden.
5. Aanpassen routing duurzaamheidsplein met een ‘gratis stromen’ en een ‘betaalde stromen’ route.
6. Gratis storten van een bepaalde hoeveelheid betaalde stromen op het duurzaamheidsplein door middel van weegbruggen met pasjessysteem.
7. Gratis ophalen snoeiafval in snoeiseizoen (maart-april en oktober-november). In de overige periode wordt hiervoor een vergoeding gevraagd. Het hele jaar door kan snoeiafval gratis op het duurzaamheidsplein worden gestort.

8. Communicatieplan opstellen en uitvoeren.
9. Plan van aanpak handhaving en preventie opstellen en uitvoeren.

Welk resultaat willen we bereiken?
Wij zien de Koersnota Afval en Grondstoffen 2030 als een ontwikkelrichting voor ons huishoudelijk afval tot 2030. Een richting die in lijn is met de landelijke en Europese ambities en toewerkt naar een circulaire economie in 2050. Met deze koersnota zetten we stappen in de richting van circulair grondstoffenbeleid en werken we toe naar 60% recycling in 2030. Met het vaststellen van de koersnota ligt de visie op het afval en grondstoffenbeheer voor de komende jaren vast. Deze geeft ons richting bij toekomstige ontwikkelingen waar we keuzes moeten maken in de aanpak van het huishoudelijk afval. We hebben hiermee een duidelijk beeld van waar we naar toe willen, waar we op moeten inzetten en investeren.

Welke argumenten zijn er voor dit advies? (=want)

1.1. Met de koersnota stelt de raad ambities en uitgangspunten vast die de basis vormen voor omslag van 'verminderen hoeveelheid restafval' naar 'meer en schonere grondstoffen en daarmee meer recycling'.

Met vaststelling van de koersnota sluiten we aan op de meest recente ontwikkelingen en Europese en landelijke wet- en regelgeving op het gebied van afval en grondstoffen. We geven met de koersnota invulling aan het in lijn brengen van ons afval- en grondstoffenbeleid met de nieuwe focus op meer en schonere grondstoffen en daarmee meer daadwerkelijke recycling. De ambities en uitgangspunten in de koersnota vormen de basis van onze koers voor huishoudelijk afval richting 2030. Met de vaststelling van de koersnota leggen we deze koers voor de komende jaren vast.

1.2. *De koersnota sluit aan bij het uiteindelijke doel van gescheiden afvalinzameling*

Het uiteindelijke doel van gescheiden afvalinzameling is dat zoveel mogelijk grondstoffen worden gerecycled tot nieuwe grondstoffen. De vorige (ook landelijke) doelstelling van de gemeente Oss was een afname van het restafval naar 100 kg restafval per inwoner per jaar. De afname van (rest)afval blijft heel belangrijk, maar mag niet ten koste gaan van de kwaliteit en daarmee de recycling van de grondstoffen van onze gemeente.

1.3. Met de veranderingen genoemd in de koersnota werken we toe naar minder bijplaatsingen en dumpingen en zo naar een schoner Oss

Door het afschaffen van het belonen (Afval scheiden loont) voor minder restafval aanbieden (door onjuist aanbieden (bijplaatsingen, dumpingen) en verbeteringen op het

Duurzaamheidsplein (gratis storten van betaalde afvalstromen) verwachten we dat de hoeveelheid verkeerd aangeboden afval vermindert. Hierbij speelt communicatie (in meerdere talen en eenvoudig) een belangrijke rol.

1.4. *Een hogere kwaliteit van de grondstoffen is kostenbesparend*
Hoe hoger de kwaliteit, hoe minder afkeur van ingezamelde grondstoffen. Dit is met name van belang voor PMD-afval. Bij afkeur lopen we de inzamelvergoeding mis en betalen we bovendien een restafval tarief voor afgekeurd PBD.

1.5. *Met de maatregelen uit deze koersnota zorgt de gemeente ervoor dat meer grondstoffen goed gescheiden worden.*
Met de maatregelen die in de nota voorgesteld worden, zorgt de gemeente ervoor dat steeds meer inwoners gestimuleerd worden hun afval op de juiste wijze gescheiden aan te bieden. Door meer en beter te scheiden ontstaat er ook minder restafval. Voor de hoogbouw wordt vanaf 2028 ingezet op meer scheiding van grondstoffen door nascheiding van het restafval.

Wat zijn tegenargumenten of risico's? (=maar)
1.1. Nieuw beleid brengt veranderingen met zich mee
Inwoners kunnen een andere voorkeur hebben voor maatregelen, die in het kader van het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid worden genomen. Een aantal maatregelen, zoals het stoppen met 'Afval scheiden loont' en het invoeren van het gratis storten van een bepaald aantal kilo's betaalde afvalstromen op het Duurzaamheidsplein komen voort uit de afvalenquête 2024. Desondanks kan het gebeuren dat één of meerdere van de voorgestelde wijzigingen op minder draagvlak bij inwoners kan rekenen.

1.2. Het nascheiden van het PMD (en zodra mogelijk Gfe-afval en luiers) uit het restafval bij hoogbouw is een verandering van eerder beleid en communicatie. Hierdoor kunnen inwoners gaan twijfelen over het nut om andere grondstoffen te scheiden
Voor inwoners van de hoogbouw is het thuis bewaren van de gescheiden grondstoffen nauwelijks te doen, gezien de geringe of nagenoeg geen opslagmogelijkheden. In het restafval zitten nu nog relatief veel grondstoffen. Nascheiding is hiervoor een goed alternatief, de resultaten zijn vergelijkbaar met bronscheiding. Hierbij blijft bronscheiding van papier, glas en textiel dan nog steeds nodig. Deze grondstoffen kunnen niet worden nagescheiden uit het restafval. Dit vormt een belangrijk aandachtspunt in onze communicatiecampagne ten behoeve van invoering van nascheiding bij de hoogbouw.

1.3. De bereidheid van inwoners om mee te werken aan meer afvalscheiding is niet volledig te beïnvloeden.

We houden rekening met een bepaalde mate van weerstand onder inwoners. Het is bekend dat mensen over het algemeen met weerstand reageren op veranderingen. Dat geldt zeker voor de afvalinzameling, omdat dit een gedragsverandering in en om huis met zich meebrengt. We ontwikkelen hiervoor in samenwerking met een hierin gespecialiseerd bureau gerichte interventies voor gedragsverandering, waarbij we doelgroepgericht en ook gebiedsgericht te werk gaan. Meertalige en eenvoudige communicatie is hierbij uitgangspunt.

Waar moeten we rekening mee houden?

a. Financiën

Uitgangspunt voor de kostendekking van de afvalstoffenheffing is 100% kostendekking. De kosten voor het uitvoeren van de acties in het uitvoeringsprogramma 2025-2027 worden betaald vanuit de afvalexploitatie. Het uitgangspunt is dat zowel de lasten als baten budgettair neutraal verlopen via de afvalstoffenheffing.

Wat de financiële consequenties zijn van de aanpassingen op het Duurzaamheidsplein (routing aanpassen, weegbruggen en pasjessysteem voor de afvalstoffenheffing is nu op voorhand lastig te zeggen (de exacte afschrijvingstermijnen zijn momenteel nog niet bekend). Omdat het om investeringen gaat, kunnen we de kosten afschrijven over meerdere jaren, waardoor de kostenstijging naar verwachting beperkt blijft. Daarmee is de impact op de afvalstoffenheffing zeer gering.

De financiële effecten worden voor zover mogelijk verwerkt in de Programmabegroting 2026 en meegenomen in de tariefbepaling van de afvalstoffenheffing 2026. En voor de acties vanaf 2027 wordt dit nader uitgewerkt en waar nodig meegenomen in de Programmabegroting 2027 en verder.

Een voorstel voor de tarieven Afvalstoffenheffing 2026 zal in Q4 aan uw raad worden voorgelegd. Hierbij streven we ernaar om het omzetten van de huidige afvalstoffenheffing, gebaseerd op ‘Afval scheiden loont’, naar een afvalstoffenheffing voor een eenpersoons en meerpersoonshuishouden nog te realiseren voor 2026. Indien dit niet haalbaar is zal de afvalstoffenheffing 2026 worden gebaseerd op vierwekelijkse inzameling restafval en de huidige insteek afvalstoffenheffing: huishoudens laagbouw kleine/grote container restafval/Gft en huishoudens die storten op ondergrondse containers. Huishoudens die in 2025 minder restafval hebben aangeboden (inzamelronde overgeslagen, minder vaak gestort in ondergrondse restafvalcontainer) ontvangen in 2026 de teruggave van een deel van de afvalstoffenheffing over 2025 (Afval scheiden loont geldt nog in 2025).

We merken hierbij nog op dat één van de uitgangspunten in de koersnota is dat kwijtscheldingen worden verrekend in de afvalstoffenheffing. De kwijtscheldingsregeling wordt daarom gedekt door de afvalstoffenheffing.

b. Communicatie
De koersnota heeft als kernboodschap: meer schone grondstoffen, minder afval en een schonere gemeente Oss. In ons communicatieplan, dat is opgenomen in de koersnota, laten we zien hoe we deze doelen willen bereiken. We nemen onze inwoners stapsgewijs mee in de veranderingen en werken hierbij gebiedsgericht en doelgroepengericht. We kiezen voor meertalige en eenvoudige communicatie, zodat iedereen de informatie begrijpt en we groepen niet onbedoeld uitsluiten. Door onze communicatie af te stemmen op de informatiebehoefte van onze inwoners vergroten we hun betrokkenheid en bereiden we hen voor op de nieuwe situatie vanaf 2026.

Participatie: In de aanloop naar deze koersnota zijn in mei 2024 de inwoners geraadpleegd via een afvalenquête.

c. Uitvoering
De koersnota geeft de ontwikkelrichting en de daarvoor benodigde acties en maatregelen aan. Na vaststelling van de koersnota start het realisatietraject (hoofdstuk 6 in de koersnota: uitvoeringsprogramma 2025-2027). We starten dan met het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsprogramma, die nog in 2025 opgepakt moeten worden. Zo starten we zo snel mogelijk met het schrijven van een uitvoeringsplan specifiek voor het Duurzaamheidsplein ten behoeve van de aanpassingen voor gratis stromenroute en betaalde stromenroute, inclusief weegbruggen en pasjessysteem. Hiervoor werken we een aantal scenario’s (inclusief planning en kosten) uit en leggen deze voor aan uw raad.
Ook de veranderingen voor de afvalstoffenheffing werken we uit en de afvalstoffenverordening en de verordening afvalstoffenheffing moeten worden aangepast. Ook deze worden aan de raad voorgelegd ter vaststelling.

d. Overlegd met
- Berton Wijdeven, hoofd IBOR
- Ronald Arts, Adviseur Planning en Control
- Bas van Beckhoven, teamleider afvalinzameling
- Frank Grisel, operationeel leidinggevende Duurzaamheidsplein

- Nienke van Dijk, communicatieadviseur afval
- Nynke Stein, educatieadviseur afval
- Nathalie van der Pluijm, vakbeheerder afval IBOR

Bijlage: Koersnota Afval en Grondstoffen 2030

Samenvatting (=korte inhoud)

De koers van afvalbeleid verandert. Op weg naar een circulaire economie verschuift Europees en landelijk de doelstelling van ‘minder kilo’s restafval’ naar ‘meer en schonere grondstoffen en hergebruik daarvan’. Gemeenten gaan hun afvalbeleid hierop aanpassen. Gemeente Oss geeft hieraan invulling met de Koersnota Afval en Grondstoffen 2030. In deze nota staan de ambities en uitgangspunten, die de basis vormen van de nieuwe koers en de uitvoering daarvan. Daarnaast geeft de koersnota ons richting bij toekomstige ontwikkelingen waar we keuzes moeten maken in de aanpak van het huishoudelijk afval. We hebben hiermee een duidelijk beeld van waar we naar toe willen, waar we op moeten inzetten en investeren.